

бути методами юридичного моделювання або юридичного експерименту і т. ін. [1, с. 26].

Але, при цьому, потрібно створювати і спеціальні методи дослідження, характерні для невеликої, чітко визначеної галузі наукового знання. І тут потрібно відзначити, що методологія спеціальних юридичних наук досі не має визначеності. Автори, що пропонують введення того чи іншого методу дослідження, не завжди пояснюють його сутність, необхідність вводу у науковий обіг, або просто запозичують ідею у інших дослідників, не показуючи результативність використання цього методу для дослідження спеціальної тематики.

Таке положення ще більш ускладнює викладання тематики «Методологія теорії держави і права», бо не надає можливості показу студентам специфіки дослідження предмету дисципліни.

Завдяки формування системної методологічної парадигми вдасться реалізувати і прогностичний характер наукових юридичних досліджень, що не тільки пояснюють і описують сучасний стан державно-правових явищ, а й виявляють імовірні варіанти їх подальшого розвитку, здійснюють їх оцінку, виявляють причини й умови, що сприяють або перешкоджають їх настанню. Причому такий прогноз не повинен мати тільки короточасний, «тактичний» характер, а бути розрахованим на довгострокову перспективу, відображати «стратегію» й альтернативність правового і наукового розвитку [1, с. 364].

Література

1. Гусарєв С. Д., Тихомиров О. Д. Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності). Навчальний посібник / С. Д. Гусарєв, О. Д. Тихомиров. – К.: Знання, 2005. – 655 с.

УДК 342.8

Мудриєвська Л. М., к.ю.н., к.філос.н., доцент,
Чуб В., студентка,
Дніпропетровський національний університет
ім. О. Гончара, м. Дніпропетровськ

ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ»

Викладання курсу «Теорія держави» при сучасному стані законодавства викликає деякі труднощі, тому що важливі питання дотримання прав людини і громадянина не відображені в національному законодавстві. Це стосується, насамперед, можливості проведення місцевих референдумів в Україні.

Місцеві референдуми визнаються пріоритетною формою безпосередньої демократії, оскільки населення відповідної території за їх допомогою може найповніше здійснювати власне волевиявлення щодо основних питань

місцевого значення. В той час, як загальнонаціональні референдуми досить часто є предметом досліджень, то референдуми на місцях є маловивченими. Але, враховуючи те, що не всі проблеми окремих громад є предметом загальнонаціонального значення та підлягають всенародному обговоренню, то вирішити їх можна лише локальними заходами, одним із яких виступає місцевий референдум. В 2012 році можливість проведення місцевих референдумів в Україні була ліквідована, хоча вона гарантується Конституцією України. Тому виникає питання, як вирішити проблему врегулювання місцевих референдумів в Україні?

Актуальність ця проблема не втрачає і досі, тому що сьогодні жоден з чинних законів України не визначає процедуру проведення місцевих референдумів, також механізм реалізації права громадян на ухвалення рішень із питань місцевого значення шляхом проведення місцевого референдуму відсутній.

Дослідженням форм безпосередньої демократії займалися такі вчені, як Мацусака Дж., Фрицький О. Ф., Вітрук М. В., Фарбер І. Є., Марченко М. Н. та інші. Питання форм безпосередньої демократії в Україні, зокрема місцевих референдумів розглядали Погорілко В. Ф., Чебаненко О. Д., Деревянко С. М., Шудра О. В., Федоренко В. Л., Копейчиков В. В., інші. Дані автори розглядали проблему правового забезпечення місцевих референдумів, а також звертали увагу на питання ефективності таких місцевих ініціатив. Дослідження цієї тематики набули особливої актуальності в Україні після прийняття нового закону, за котрим місцеві референдуми в Україні більше не можуть проводитись. Саме тому дане питання потребує детальнішого вивчення та аналізу.

Право проведення місцевого референдуму України гарантується Конституцією України від 28 червня 1996 року, зокрема ст. 38, 69, 70 та 143. Окрім конституційних норм в Україні проведення місцевих референдумів регламентувалося Законом України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» від 3 липня 1993 р., проте на підставі Закону України «Про всеукраїнський референдум» від 6 листопада 2012 р. він втратив чинність. Тому нині в Україні проведення місцевих референдумів є неможливим. Це є досить грубим порушенням світових демократичних стандартів, оскільки місцевий референдум є вищою локальною формою безпосередньої демократії, зміст якої полягає в прийнятті або затвердженні членами територіальної громади найбільш важливих рішень місцевого значення шляхом таємного голосування. Така форма здійснення місцевої публічної влади безпосередньо територіальними громадами в межах відповідних адміністративно-територіальних одиниць потребує обов'язкового врегулювання та прийняття нового законодавства. Деякі правові норми, що стосуються місцевих референдумів, містяться в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р., але вони не можуть вступити в дію без основного закону про місцеві референдуми.

Місцеві референдуми можна організувати в межах будь-якої адміністративно-територіальної одиниці України. Рішення референдуму приймає безпосередньо народ, якому належить вища влада в державі. Змінити або скасувати рішення референдуму може лише новий референдум. Місцеві референдуми можуть вирішувати лише ті проблеми, що належать до відання органів місцевого самоврядування, не виходять за межі відповідної території. Є також перелік питань, які не можуть бути винесені на референдум, зокрема, щодо податків, амністії та бюджету, а також питання, що належать до компетенції слідчих і судових органів.

За даними Міністерства юстиції України, за 1991-2009 рр. в Україні було проведено 150 місцевих референдумів. Проте прийняті рішення не завжди були реалізовані (у 9 областях кожне четверте рішення залишилося невиконаним), що обумовлено значними недоліками чинного законодавства щодо виконання рішення місцевих референдумів, та щодо місцевих референдумів взагалі.

Отже, місцеві референдуми є досить затребуваним способом вирішення питання локального значення територіальною громадою. Тому, за потреби суспільства, в першу чергу потрібно створити законодавчу базу, на основі якої буде можлива реалізація права територіальної громади на проведення місцевих референдумів. Зараз це питання знаходиться на розгляді законодавчого органу України, але при цьому не враховується його нагальність.

У Верховній Раді України зареєстровано законопроект № 7082 «Про місцевий референдум». Його було ухвалено в першому читанні ще у квітні 2011 року, і наразі готують до другого. Проте, попри терміновість ухвалення цього законопроекту, є недоліки, які треба виправити у другому читанні. Зокрема, це питання щодо встановлення ліміту на кількість питань, винесених на один референдум, зменшення кворуму, забезпечення рівних умов прибічникам та противникам питання для проведення агітаційної діяльності.

УДК 34 (477)

Навроцький В. О., д.ю.н., професор,
член-кореспондент НАПрН України, м. Львів

ПІДРУЧНИКИ З КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ: ВІД «ПАПЕРОВОЇ» РЕАЛЬНОСТІ ДО ІНТЕРАКТИВНОГО МАЙБУТНЬОГО

Підручники відіграють особливу роль серед усієї літератури з певної галузі знань. Адже вони закладають основи підготовки фахівців (а, часто, цими основами рівень фахових знань і обмежується). У підручниках, з одного боку, має бути відображений існуючий рівень теоретичних досягнень, з іншого, викладені загальновизнані, аксіоматичні положення.